

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
معاونت پژوهش

عنوان:

تعامل زندگی دنیوی و برزخی از دیدگاه قرآن و روایات

استاد راهنما
دکتر سید علی حسینی زاده

استاد مشاور
حجت الاسلام دکتر سید احمد میر خلیلی

نگارنده
خدیجه قلی پور

سال تدوین
۱۳۹۲

بسم الله الرحمن الرحيم

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
معاونت پژوهش

عنوان:

تعامل زندگی دنیوی و برزخی از دیدگاه قرآن و روایات

استاد راهنما

دکتر سید علی حسینی زاده

استاد مشاور

حجت الاسلام دکتر سید احمد میر خلیلی

نگارنده

خدیجه قلی پور

سال تدوین

۱۳۹۲

تحمیدیه

حمد و سپاس مخصوص خدایی است که به قلم سوگند یاد کرد و نوشتن را به انسان آموخت و او را در این مسیر یاری داد تا به نیازی از نیازهای روح پاسخ داده شود. خدایی که قدرت درک و فکر به بشر عطا کرد تا با به کارگیری آن بهره‌های معنوی خود را از زندگی تحصیل کند و در این راستاست که مرز انسان و حیوان جدا خواهد شد.

تقدیم به

رحمة للعالمین حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم و اسوه حسنه‌ای که که سراسر زندگی پر نورش برای اهل جهان سرمشق و نمونه است، نازنینی که درست زیستن در دنیا را برای آبادانی آخرت ترسیم کرد تا پیروی از شریعتش مرهمی باشد بر هراس تنهایی های پس از دنیا. در ادامه از زحمات همسر که پا به پای بنده در تدوین این نوشته مرا همراهی کرد تشکر می‌کنم و از خدای منان می‌خواهم که مرا در جهت جبران آن توفیق دهد.

منابع و مأخذ

- * قرآن کریم، ترجمه ناصر مکارم شیرازی، چ ۲، قم: دارالقرآن الکریم، ۱۳۷۳.
- * نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، چ ۱، قم: انتشارات عهد، ۱۳۷۹.
- ۱- آلوسی، سید محمود، روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم، چ ۱، بیروت: دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۵ق.
- ۲- ورام بن ابی فراس، مسعود بن عیسی، مجموعه ورام، چ ۱، قم: مکتبه فقیه، ۱۴۱۰ ه. ق.
- ۳- ابن بابویه، محمد بن علی، الآمالی (للصدوق)، چ ۶، تهران: کتابچی، ۱۳۷۶.
- ۴- _____، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، چ ۲، قم: دار الشریف الرضی للنشر، ۱۴۰۶ق.
- ۵- _____، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، مترجم: احمد بانپور، چ ۱، مشهد: استوار، ۱۳۸۸.
- ۶- _____، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ترجمه صادق حسن زاده، چ ۱، تهران: ارمغان طوبی، ۱۳۸۲.
- ۷- _____، علل الشرائع، چ ۱، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۱.
- ۸- _____، معانی الاخبار النص، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۳ ه. ق.
- ۹- _____، من لا یحضره الفقیه، مترجم: علی اکبر غفاری و دیگران، مصحح: علی اکبر غفاری، ج ۱، چ ۱، تهران: نشر صدو، ۱۳۶۷ ه. ق.
- ۱۰- ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحف العقول، مصحح: علی اکبر غفاری، چ ۲، قم: جامعه مدرسین، ۱۳۶۳.
- ۱۱- _____، تحف العقول، مترجم: بهراد جعفری، چ ۱، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۱.
- ۱۲- ابن قولویه، جعفر بن محمد، کامل الزیارات، مصحح: عبد الحسین امینی، چ ۱، نجف اشرف: دار المرتضویه، ۱۳۵۶.
- ۱۳- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، مصحح: جمال الدین میر دامادی، چ ۳، بیروت: دارالفکر للطباعه و النشر و التوزیع - دار صادر، ۱۴۱۴ ه. ق.

- ۱۴- اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمه فی معرفه الائمه (ع) (ط - قدیمیه)، مصحح: هاشم رسولی محلاتی، ج ۲، چ ۱، تبریز: بنی هاشمی، ۱۳۸۱.
- ۱۵- _____، کشف الغمه فی معرفه الائمه، مترجم: علی بن حسین زواره ای، چ ۳، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۸۲.
- ۱۶- افرام بستانی، فؤاد، فرهنگ ابجدی، چ ۲، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۵.
- ۱۷- بحرانی، سید هاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، چ ۱، قم: مؤسسه بعثه، ۱۳۷۴.
- ۱۸- برقی، احمد بن محمد، المحاسن، چ ۲، قم: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱.
- ۱۹- بروجردی، آقا حسین، جامع الاحادیث الشیعہ (للبروجردی)، چ ۱، تهران: انتشارات فرهنگ سبز، ۱۳۸۶.
- ۲۰- پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم)، چ ۴، تهران: دنیای دانش، ۱۳۸۲.
- ۲۱- تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد، غرر الحکم و دررالکلم، چ ۲، قم: دار الکتب الاسلامی، ۱۴۱۰ ه.ق.
- ۲۲- حسینی شاه عبد العظیمی، حسین احمد، تفسیر اثنا عشری، چ ۱، تهران: انتشارات میقات، ۱۳۶۳.
- ۲۳- حسینی طهرانی، سید محمد حسین، معاد شناسی، چ ۱۲، مشهد: علامه طباطبائی، ۱۴۳۰ ه.ق.
- ۲۴- حسینی همدانی، سید محمد حسین، انوار درخشان، چ ۱، تهران: کتابفروشی لطفی، ۱۴۰۴ ه.ق.
- ۲۵- حکیمی، محمد رضا و دیگران، الحیاء، مترجم: احمد آرام، چ ۱، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۰.
- ۲۶- خسروی حسینی، سید غلامرضا، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، چ ۲، تهران: انتشارات مرتضوی، ۱۳۷۵.
- ۲۷- دستغیب، سید عبد الحسین، معاد، چ ۴، قم: مؤسسه مطبوعاتی دار الکتب، ۱۳۵۸.
- ۲۸- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، ج ۴، ۷ و ۸، چ ۱، تهران: انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
- ۲۹- فخر الدین رازی، ابو عبد الله محمد بن عمر، مفاتیح الغیب، چ ۳، بیروت: دار الاحیاء التراث العربی، ۱۴۲۰ ه.ق.

- ۳۰- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، مترجم: سید غلامرضا خسروی حسینی، مصحح: غلامرضا خسروی حسینی، ج ۱، چ ۲، تهران: مرتضوی، ۱۳۷۴.
- ۳۱- سمرقندی، نصر بن محمد، بحر العلوم، ج ۲، بی جا، بی نا، بی تا.
- ۳۲- حر عاملی، محمد بن حسن، الفصول المهمه فی اصول الائمه (تکمله الوسائل)، مصحح: محمد بن محمد الحسین، القائینی، ج ۱، چ ۱، قم: مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (علیه السلام)، ۱۳۷۶.
- ۳۳- _____، وسائل الشیعه، ج ۶، ۸ و ۱۶، چ ۱، قم: مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، ۱۴۰۹ ه. ق.
- ۳۴- صفاء، محمد بن حسن، بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد (صلی الله علیه و آله وسلم)، چ ۲، قم: مکتبه آیه الله المرعشی النجفی، ۱۴۰۴ ه. ق.
- ۳۵- سید محمد حسین، طباطبائی، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، چ ۵، قم: انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴.
- ۳۶- طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، چ ۳، تهران: انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۲.
- ۳۷- _____، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، مترجم: مترجمان، چ ۱، تهران: انتشارات فراهانی، ۱۳۶۰.
- ۳۸- طبرسی، علی بن حسن، مشکاه الانوار فی غرر الاخبار، چ ۲، نجف: المکتبه الحیدریه، ۱۳۴۴.
- ۳۹- طریحی، فخر الدین بن محمد، مجمع البحرین، مصحح: احمد حسینی اشکوری، ج ۱ و ۲، چ ۳، تهران: مرتضوی، ۱۳۷۵.
- ۴۰- طوسی، محمد بن الحسن، الآمالی (للطوسی)، مصحح: مؤسسه البعثه، چ ۱، قم: دار الثقافه، ۱۳۷۴.
- ۴۱- _____، تهذیب الاحکام (تحقیق خراسان)، مصحح: حسن الموسوی الخراسان، ج ۶، چ ۴، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ ه. ق.
- ۴۲- طبیب، سید عبد الحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ۹ و ۱۱، چ ۲، تهران: انتشارات اسلام، ۱۳۷۸.
- ۴۳- عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین، مصحح: هاشم رسولی محلاتی، چ ۴، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ ه. ق.
- ۴۴- غزنفری، علی، شگفتی های عالم برزخ، چ ۱، بی جا، نیلوفرانه، ۱۳۸۳.

- ۴۵- غفار زاده، سعید، رازهای رستاخیز، چ ۱، تهران: شرکت انتشارات قلم، ۱۳۸۴.
- ۴۶- فیض کاشانی، ملا محسن، تفسیر الصافی، مصحح: حسین اعلی، چ ۲، تهران: انتشارات الصدر، ۱۴۱۵ ه. ق.
- ۴۷- قاسمی، علی محمد، برزخ پژوهی (قرآنی و روایی)، چ ۲، قم: مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، ۱۳۸۵.
- ۴۸- قرائتی، محسن، تفسیر نور، ج ۷، ۹ و ۱۰، چ ۱۱، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۳.
- ۴۹- قرشی بنایی، علی اکبر، قاموس قرآن، چ ۶، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۱۲ ه. ق.
- ۵۰- قزوینی، ملا خلیل بن غازی، الشافی فی شرح الکافی، مصحح: محمد حسین درایتی، چ ۱، قم: دارالحديث، ۱۳۸۷.
- ۵۱- قمی، عباس، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، چ ۱، قم: سپهر، ۱۴۲۹ ق.
- ۵۲- قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، مصحح: طیب موسوی جزایری، ج ۱ و ۲، چ ۳، قم: دارالکتاب، ۱۴۰۴ ه. ق.
- ۵۳- قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا، تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب، چ ۱، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸.
- ۵۴- کاشفی، محمد رضا، خدانشناسی و فرجام شناسی، چ ۲، تهران: دفتر نشر معارف، ۱۳۸۴.
- ۵۵- کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، چ ۱، قم: دارالحديث، ۱۴۲۹ ه. ق.
- ۵۶- گنابادی، سلطان محمد، بیان السعاده فی مقامات العباد، مترجم: حشمت الله ریاضی رضا خانی، ج ۱۴، چ ۱، تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۲.
- ۵۷- مازندرانی، محمد صالح، شرح الکافی — الاصول و الروضه و للمولی صالح المازندرانی، مصحح: ابو الحسن شعرانی، ج ۹ و ۱۱، چ ۱، تهران: المکتبه الاسلامیه، ۱۳۸۲.
- ۵۸- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، چ ۲، بیروت: دار الاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ه. ق.
- ۵۹- _____، زاد المعاد — مفتاح الجنان، چ ۱، بیروت: مؤسسه اعلی — للمطبوعات، ۱۴۰۳ ه. ق.
- ۶۰- _____، مرآه العقول فی شرح اخبار آل رسول، چ ۲، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۴ ه. ق.
- ۶۱- محلی، جلال الدین و سیوطی، جلال الدین، تفسیر جلالین، چ ۱، بیروت: مؤسسه النور للمطبوعات، ۱۴۱۶.

- ۶۲- محمدی، حمید، زبان قرآن و صرف متوسطه، چ ۸، قم: مؤسسه فرهنگی دار الذکر، ۱۳۸۰.
- ۶۳- محمدی اشتهااردی، محمد، عالم برزخ در چند قدمی ما، چ ۱۸، تهران: انتشارات نبوی، ۱۳۹۰.
- ۶۴- مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن، چ ۱، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸.
- ۶۵- مصطفوی، محمد جواد، از ازل تا قیامت، چ ۳، قم: انتشارات نبوغ، ۱۳۹۰.
- ۶۶- مطهری، مرتضی، معاد، چ ۱، تهران: انتشارات صدرا، بی تا.
- ۶۷- معلوف، لويس، المنجد، مترجم: محمد بندر ریگی، ج ۲، چ ۵، تهران: انتشارات ایران، ۱۳۸۶.
- ۶۸- معین، محمد، فرهنگ فارسی، ج ۲، چ ۳، تهران: بی نا، ۱۳۵۷.
- ۶۹- مفید، محمد بن محمد، الآمالی (للمفید)، مصحح: حسین ولی و دیگران، چ ۱، قم: کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳.
- ۷۰- _____، الاختصاص، چ ۱، قم: المؤتمر العالمی لالفیه الشیخ المفید، ۱۴۱۳ هـ. ق.
- ۷۱- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، چ ۱، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴.
- ۷۲- _____، مفاتیح نوین، مترجم: هاشم رسولی محلاتی، چ ۵، قم: مدرسه الامام علی بن ابیطالب (علیه السلام)، ۱۳۸۶.
- ۷۳- مبدی، رشید الدین احمد بن ابی سعید، کشف الاسرار و عده الابرار، چ ۵، تهران: امیر کبیر، ۱۳۷۱.
- ۷۴- ناطقی، محمد تقی، آن سوی مرزها یا جهان پس از مرگ، چ ۱، قم: نسیم انتظار، ۱۳۸۲.
- ۷۵- نجفی خمینی، محمد جواد، تفسیر آسان، چ ۱، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۹۸ هـ. ق.
- ۷۶- نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، چ ۱، قم: مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، ۱۴۰۸ هـ. ق.
- ۷۷- سایت [www. Ashoora.ir](http://www.Ashoora.ir) . تاریخ: ۲۸ / ۸ / ۱۳۹۲.